

Post Partum Psychose en de meervoudige realiteit van het moederschap

webinar Marie Brown/ reflectie Bo Jobse

Marie Brown biedt ons in haar webinar de benodigde afstand om het in de Westerse patriarchische cultuur dominante narratief over moederschap en gerelateerde psychische klachten waar te nemen en nodigt ons uit dit narratief te verrijken. Verrijken opdat er ruimte is voor een diversiteit aan ervaringen en vooral ook de vrijheid om aan deze ervaringen betekenis te geven.

In het webinar doet zij een voorzet en reikt ons diverse perspectieven aan die van betekenis kunnen zijn in de vorming van een verrijkt individueel en collectief narratief over de ervaringen van het moederschap waarbij er niet enkel over moeders en hun ervaringen gesproken wordt, maar ook moeders vanuit hun eigen ervaringen gehoor krijgen.

Het dominante discours in de huidige psychiatrie betreft het bio-medische model. Vanuit dit model worden de intense emotionele toestanden van de vrouwelijke ervaring gezien als een pathologische toestand van het lichaam; het gevolg van een hormonale disbalans al dan niet in combinatie met een onderliggende psychologische kwetsbaarheid. Ondanks dat er weinig wetenschappelijk onderzoek lijkt te zijn gedaan naar post partum psychose en het DSM-classificatie systeem er geen aparte diagnose voor heeft, wordt er vanuit het bio-medische model een stigmatiserend beeld van gevaar en een op herstel van veiligheid gerichte behandeling gehanteerd. De macht van het bio-medische dominante discours ontnemt hierbij niet zelden de regie van de betreffende vrouw en juist de ervaring van machteloosheid geeft aanzet tot een subjectieve beleving van trauma.

Vanwege de dominantie van het bio-medische discours is er ook binnen andere terreinen, zoals het socio-psychologische perspectief, weinig onderzoek gedaan naar het moederschap en de subjectieve belevingen daarvan. Daarmee samenhangend is er geen psychotherapeutisch kader ontwikkeld voor de ondersteuning van vrouwen in de intense emotionele ervaringen van het moederschap. Uit onderzoeken die gedaan zijn lijkt de socio-culturele context van invloed te zijn op de ontwikkeling van post partum psychose. Zo lijkt de (over)belasting door uiteenlopende stressoren die door primaire verzorgers in de fase van het prille ouderschap kan worden ervaren in combinatie met veelal beperkte steun in onze individualistische cultuur van invloed. In lijn hiermee lijken de tegenstrijdige culturele normen en waarden ten aanzien van moeders van invloed te zijn; enerzijds dient een moeder vooral verbonden te zijn met haar kind en haar rol als moeder en anderzijds dient zij zich ook van deze rol te differentiëren en maatschappelijk productief op gebied van werk. Een moeder kan het eigenlijk nooit goed doen en juist dit gevoel professioneel ook wel de 'double bind' genoemd en subjectief veelal ervaren als het chronische 'mom guilt' zet een moeder klem en zorgt voor verwarring. Voorts lijkt de superieure waarde die de westerse patriarchische cultuur hecht aan differentiatie en autonomie ten opzichte van symbiose en verbondenheid van invloed te zijn.

Vanuit het psychoanalytische en ontwikkelingsgerichte perspectief wordt de uitdaging van het prille moederschap vooral gezien in het kader van differentiatie van het zelf ten opzichte van de baby, waarmee de subjectieve beleving veelal is dat er een zekere eenheid wordt ervaren in de moeder-kind relatie. Een ontwikkelingsstaak voor zowel moeder als kind is om zichzelf te differentiëren uit deze ervaren eenheid opdat er een subjectief zelf wordt ervaren en daarmee een gevoel van regie. Voor de moeder is er daarnaast de uitdaging om zich aan te passen aan de transformatie die haar identiteit doormaakt. Met de geboorte wordt er immers niet alleen een kind geboren maar ook een moeder, en juist daarom is het van belang dat niet alleen het kind maar ook de moeder in die eerste fase zich gedragen weet.

Het feministische perspectief benadrukt vooral het belang om ook oog te hebben voor de geboorte van de moeder en de moederlijke subjectiviteit en de moeder niet enkel functioneel aan het kind te stellen. Zij bieden tegenhang aan de binnen de westerse patriarchische cultuur waargenomen (traumatiserende) objectivering van vrouwen in het algemeen en moeders in het specifiek.

Het spirituele perspectief sluit aan op de ervaring van verbinding en eenheid die in relatie tot het

kind en de wereld in het (prille) moederschap kan worden ervaren. In plaats van deze andere bewustzijnstoestanden te pathologiseren wordt er een transcendentale waarde aan toegekend. 'Wat zijn de behandelimplicaties die aan de meervoudige perspectieven te verbinden zijn?' was een vraag van een publiekslid. 'Dat er meervoudige behandelopties zijn die afhankelijk van individu en diens context van waarde kunnen zijn' was Marie Brown haar antwoord.

Het verzachten van de stem en daarmee de macht van het dominante patriarchische verhaal en het ruimte geven aan veelheid van stemmen, bij voorkeur ook vrouwelijke met doorleefde ervaringen. Normaliseren en het serieus nemen van uiteenlopende subjectieve ervaringen. Post partum psychose bezien als een fenomeen van de vrouwelijke fysiologie in interactie met haar context. Dat is het pleidooi van Marie Brown waarbij ik mij aansluit. Ondanks dat de patriarchische en bio-medische bril ons normaal lijkt te zijn geworden maakt Marie Brown ons (opnieuw) bewust dat het slechts een bril is uit velen.